

Η Έννοια της Παιδείας και του Ασύλου

του Αναστασίου Μάνθου*

Η εισήγηση εστιάζει στην αναπόδραστη σύνδεση της αγοράς εργασίας με τα πανεπιστήμια, στο θέμα του ασύλου και στο ένα συγγράμμα που αποτελεί σιδηροτροχιά γνώσης. Σημειώνεται με έμφαση ότι άσυλο είναι η σκέψη μας, η αμφισβήτηση, ο σεβασμός των άλλων απόψεων. Ωστόσο έχουμε φθάσει να θεωρούμε κακουρηματικές πράξεις ως ταμπού, παρόλο που αυτές συνιστούν κατάφωρη σύλληψη του ασύλου.

Θα ήθελα καταρχήν να ευχαριστήσω ως φυσικό πρόσωπο τους διοργανωτές για την πρόσκληση αυτή. Τη θεωρώ ιδιαίτερα τιμητική συμπεριλαμβανομένου της μεγάλης πνευματικής αξίας της συνδέσεως της ομήγυρης που σχολίασε το νόμο.

Ως θεσμικό πρόσωπο, θα ήθελα να εκφράσω τη χαρά, την ικανοποίησή και τις ευχαριστίες μου για τον κ. Παπαγιαννάκη και την ομάδα μέσω της οποίας έγινε η εκπόνηση της προτάσεως αυτής. Είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς που σας φιλοξενούμε στο δικό μας χώρο και μας δίνεται η δυνατότητα να κάνουμε μια πνευματική άσκηση επάνω σε θέματα τα οποία είναι πάρα πολύ σοβαρά και για τα οποία δυστυχώς δεν υπάρχει βαθύς προβληματισμός μέσα στην κοινότητα, τουλάχιστον από την πλειονότητα των συναδέλφων.

Θα 'θελα να κάνω μια γενική προσέγγιση για το νόμο. Η θεωρητική του πλευρά πραγματικά με

* Καθηγητής ιστολογίας-εμβρυολογίας στην Ιατρική Σχολή και Πρύτανης του ΑΠΘ

Η παιδεία είναι ένα άρρητο στοιχείο της εκπαίδευσης, το οποίο βέβαια κακώς δεν μετουσιώνεται σε πράξη μέσα από το νόμο. Η παιδεία είναι προϋπόθεση της εκπαίδευσης και η εκπαίδευση δεν μπορεί να υπηρετηθεί αν δεν υπάρχει παιδεία.

κατέπληξε και έψαξα με μεγάλη επιμονή να βρω κάτι το οποίο θα μπορούσα να διαφωνήσω, αλλά δεν βρήκα τίποτα. Είναι μια διατύπωση η οποία είναι πραγματικά εκπληκτική, το θεωρητικό μέρος. Βέβαια ακριβώς εκεί είναι και το πρόβλημα. Πώς κανείς μετουσιώνει αυτή τη θεωρητική προσέγγιση επάνω σε μια κανονιστική διαδικασία, η οποία κανονιστική διαδικασία θα έχει λειτουργικότητα και θα συμβάλει στην ομαλοποίηση των σημείων αιχμής του νόμου;

Θα ήθελα να πω ότι η αλληλουχία που προτείνεται στο θεωρητικό μέρος είναι πάρα πολύ καλή, πολύ ικανοποιητική. Μιλάει για τη μετατροπή της αδιανόητης σημερινής πληροφορίας, αδιανόητης κυριολεκτικά και συμβολικά, σε γνώση και την τροποποίηση της γνώσης μέσα από μια ποιοτική διαδικασία σε καινοτομία. Εκεί θα μπορούσε να προστεθεί βέβαια και η διεπιστημονικότητα. Η γνώση εξυπηρετείται με πολλά γνωστικά πεδία.

Ένα σημείο το οποίο δεν προσεγγίζεται και πιστεύω ότι έχει σημασία είναι η παιδεία σε σχέση με την εκπαίδευση. Γνωρίζετε καλύτερα από μένα τη μεγάλη ειδοποιό διαφορά που υπάρχει μεταξύ παιδείας και εκπαίδευσης. Η παιδεία είναι ένα άρρητο στοιχείο της εκπαίδευσης, το οποίο βέβαια δεν μετουσιώνεται σε πράξη μέσα από το νόμο. Κατά τη δική μου φτωχή εκτίμηση κακώς. Η παιδεία είναι προϋπόθεση της εκπαίδευσης και η εκπαίδευση δεν μπορεί να υπηρετηθεί αν δεν υπάρχει παιδεία. Τώρα πώς αυτή η θεωρητική προσέγγιση μπορεί να μετατραπεί στο νόμο σε ουσιαστική πράξη δεν μπορώ να το καταλάβω. Έχω όμως τη βεβαιότητα ότι ένα μεγάλο πρόβλημα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και της ακαδημαϊκής κοινότητας είναι το έλλειμμα παιδείας και κυρίως από τη νέα γενιά.

Η πρόταση αυτή για τη μετατροπή του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων όπως το ξέρουμε σε Υπουργείο Παιδείας-Έρευνας, πραγματικά αιφνιδιάζει, αλλά είναι μια απλή προσέγγιση η οποία φαίνεται να είναι λειτουργική. Γιατί; Διό-

τι παραδοσιακά την έρευνα την είχαν στις πλάτες τους τα πανεπιστήμια, με τις όποιες δυσκολίες και τα όποια προβλήματα. Τα ερευνητικά ινστιτούτα και τα ειδικά κέντρα έχουν ανθίσει τα τελευταία χρόνια και προωθούνται σε πολύ μεγάλο βαθμό υπαγόμενα στο Υπουργείο Ανάπτυξης. Πραγματικά θα μπορούσε να γίνει αυτή η σύζευξη και το Υπουργείο Παιδείας να αναλάβει και την έρευνα που γίνεται, ώστε να υπάρχει και η οριζόντια μετακίνηση. Τώρα με τα θρησκευόμενα, βέβαια, δεν ξέρω, δεν προβλέπει κάτι ο νόμος. Υποθέτω ότι τα θρησκευόμενα θα μείνουν πάλι μέσα στην ίδια ενότητα λόγω της φύσεως της ελληνικής κοινωνίας και λόγω της αναγκαιότητας του θέματος αυτού.

Η αγορά σε σχέση με τα πανεπιστήμια. Εδώ υπάρχει και μια αντίφαση αντιλήψεως του κόσμου. Υπάρχει μια αντίφαση με το ότι αποπέμπουμε κάθε αγοραίο που έχει σχέση με την παιδεία και την εκπαίδευση. Από την άλλη πλευρά όμως θέλουμε και οι απόφοιτοι να απορροφούνται από την αγορά, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει ένα αντίκρισμα στην αγορά εργασίας από το πανεπιστήμιο. Πιστεύω ότι και η προσέγγιση του «μηδέν άγαν» είναι η καλύτερη για να βρεθεί η ισορροπία, διότι δεν μπορεί να αποστερήσει κανείς το πανεπιστήμιο από την ακαδημαϊκότητά του, από την αναζήτηση του. Παράλληλα όμως δεν μπορεί να αγνοήσει και τις ανάγκες της αγοράς.

Επειδή έχουν μείνει άλλα τέσσερα λεπτά θα κάνω μια πολύ σύντομη διαδρομή σε καιρία σημεία που αφορούν τις προτάσεις του νόμου. Αυτό το θέμα της ανωτατοποίησης της ουσιαστικής ανωτατοποίησης των ΤΕΙ που πραγματικά είναι ένα θέμα πάρα πολύ σοβαρό. Πιστεύω ότι τα πανεπιστήμια πρέπει να συμβάλουν σ' αυτήν την ανωτατοποίηση έτσι ώστε -ουσία και όχι τύποις- τα ΤΕΙ να ανωτατοποιηθούν με όλες τις παραμέτρους της σύγχρονης ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Θα 'θελα να μείνω λίγο στο άσυλο. Έχω μεγάλη ευαισθησία και αδυναμία στο άσυλο. Έχω την εντύ-

Αυτό που συμβαίνει σήμερα είναι η σύληση του ασύλου. Διότι σε μια δημοκρατική κοινωνία πώς μπορεί να χρειάζεται ένα ακαδημαϊκό άσυλο; Το άσυλο είναι η σκέψη μας, η ελευθερία της κριτικής μας, η ελεύθερη προσέγγιση, η αμφισβήτηση, ο σεβασμός του μυαλού του άλλου.

πωση ότι το άσυλο δεν πάσχει. Αυτό που συμβαίνει σήμερα είναι η σύληση του ασύλου, ή αν θέλετε παρέχουμε ως κοινωνία άσυλο στη σύληση. Διότι σε μια δημοκρατική κοινωνία πώς μπορεί να χρειάζεται ένα ακαδημαϊκό άσυλο; Το άσυλο είναι η σκέψη μας, είναι η ελευθερία της κριτικής μας, είναι η ελεύθερη προσέγγιση, είναι η αμφισβήτηση, είναι ο σεβασμός του μυαλού του άλλου. Μα αυτά συμβαίνουν μόνο στο πανεπιστήμιο; Συμβαίνουν παντού. Αλίμονο αν δεν συνέβαιναν παντού. Επομένως για τι πράγμα μιλάμε; Οι διατάξεις του νόμου είναι διατάξεις που προβλέπουν κάποιες κακουργηματικές πράξεις. Φτάσαμε όμως αυτές τις κακουργηματικές πράξεις να τις βάζουμε κάτω από την ομπρέλα που τη θεωρούμε ως ταμπού. Ταμπού-άσυλο και μέσα στο άσυλο δεχόμαστε αγόγγυστα και τη σύληση.

Θερώ λοιπόν ότι είναι θέμα νοοτροπίας της πανεπιστημιακής κοινότητας. Κατά κανένα λόγο δεν μπορώ να δεχθώ την αντι-βία στη βία που επικαλούνται ορισμένοι για το οιονεί άσυλο, όπως το ονομάζουν. Το πώς θα αντιδράσουμε πιστεύω είναι θέμα αυτοοργάνωσης. Η ακαδημαϊκή κοινότητα είναι μουδιασμένη. Είναι μουδιασμένη γιατί αντιμετωπίζει ένα ταμπού. Αυτό το ταμπού πρέπει να καταρριφθεί. Και καταρρίπτεται μόνο στην πράξη, όχι στα λόγια και στο νόμο. Όπως επίσης και κάποιες εκφράσεις, ας πούμε, που βάζουν περιορισμούς στην ελευθερία της κρίσης και της σκέψης. Δε νομίζω ότι χρειάζονται ταμπού, απλώς να δούμε κατάματα με τι έχουμε να κάνουμε. Να μη φοβηθούμε να υπερασπιστούμε τα του οίκου μας με όλη τη δεοντολογία, με όλη την αξιοπρέπεια και με την ελευθερία της σκέψης και της κριτικής προσέγγισης του ασύλου, του πραγματικού βέβαια ασύλου.

Έχω ένα λεπτό ακόμη. Τι να επιλέξω; Να επιλέξω για την εκπαίδευση. Φυσικά το ένα βιβλίο είναι σιδηρόδρομος γνώσης. Η γνώση δεν μπορεί να κινείται σε σιδηροτροχιές. Ένα βιβλίο είναι να μπαίνει ο φοιτητής πάνω σε σιδηροτροχιές και να ακολουθεί μια προδιαγεγραμμένη πορεία. Δεν μπορεί να είναι

νοητό αυτό στην εποχή μας. Εγώ θα προσέθετα πέρα απ' αυτό και κάποια σύγχρονα στοιχεία εκπαιδευτικής διδακτικής, τουλάχιστον σε ένα γενικό πλαίσιο να προβλέπονται μέσα στο νόμο. Παραδείγματος χάριν η απαρτίωση των γνωστικών αντικειμένων, η προσέγγιση με βάση το πρόγραμμα, η αυτενέργεια των φοιτητών. Όλοι γνωρίζουμε ότι η γνώση δεν κατακτάται αν δεν την αναζητήσει κανείς. Εμείς την επιβάλλουμε. Ουδείς φοιτητής την αναζητά. Αυτά νομίζω ότι θα πρέπει να μπου μέσα σε μια κανονιστική διαδικασία και να αποτελούν μια πυξίδα.

Θα 'θελα να πω ίσως και για το θέμα της αξιολόγησης. Θεωρώ ότι είναι θέμα αυτογνωσίας. Συμφωνώ απολύτως με τον κ. Παπαγιαννάκη, ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει ένα ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα χωρίς να βλέπει τον εαυτό του στον καθρέφτη. Αυτήν τη στιγμή αρνούμαστε να δούμε τον εαυτό μας στον καθρέφτη, φυσικά με όλες τις προϋποθέσεις. Δε θα υποστούμε τιμωρία για ευθύνες άλλων, αλλά μπορούμε με αξιοπρέπεια και ψηλά το κεφάλι να δούμε τη δουλειά που κάνουμε. Η δουλειά αυτή είναι πάρα πολύ σημαντική και δεν το βεβαιώνω μόνο εγώ αλλά όλοι μας. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εργαζόμαστε είναι συνθήκες πάρα πολύ άσχημες, θα μου επιτρέψετε τη λέξη βάρβαρες. Μέσα σ' αυτό το βάρβαρο περιβάλλον βγαίνει πάρα πολύ δουλειά. Δε θα πρέπει να φοβηθούμε να αξιολογηθούμε για τη δουλειά αυτή. Δε μιλώ θεωρητικά. Στην ιατρική σχολή εφαρμόσαμε την αξιολόγηση εδώ και μια πενταετία. Η αυτογνωσία που προέκυψε είναι εκπληκτική. Η ωριμότητα των πάντων που ασχολούνται με τη διαδικασία αυτή, φοιτητών και διδασκάλων, είναι εκπληκτικά υψηλή. Είναι επομένως εκ των ων ουκ άνευ να μην αποτελέσει κι αυτό ταμπού, αλλά βέβαια να μην αποτελέσει και σημείο με το οποίο θα θιγούν όχι τα πανεπιστήμια και η δουλειά τους, αλλά οι υποδομές τους για τις οποίες δεν ευθυνόμαστε εμείς. Πέρασε το ένα λεπτό, σας ζητώ συγγνώμη και σας ευχαριστώ πολύ.

Οι διατάξεις του νόμου είναι διατάξεις που προβλέπουν κάποιες κακουργηματικές πράξεις. Φτάσαμε τις κακουργηματικές πράξεις να τις βάζουμε κάτω από την ομπρέλα του ασύλου και να το θεωρούμε ως ταμπού. Ταμπού-άσυλο και μέσα στο άσυλο δεχόμαστε αγόγγυστα και τη σύληση.